

הלכות שבת סימן רחצ

להפיר בין מטבע מדינה זו למטבע מדינה אחרת: ה' (יד) * אין מברכין על הגר (טו) שלא שבת ממלאכת עברה; לאפוקי אור שהדלק (י) (טז) לתנה ולחולה, שפינו שלא הדלק לעברה מברכין עליו. אבל (יז) אם הדליקו אינו יהודי (יח) בשבת, כיון שאם היה מדיק ישראלי היה עובר, לא שבת ממלאכת עברה מקרי. ואין מברכין על אור (י) (יט) של עבודה גלולים (טו): ו' אינו יהודי (כ) שהדליק במוצאי שבת מישאאל (כא) או ישראלי מאינו יהודי (כ) מברכין עליו. אבל אינו יהודי שהדליק מאינו יהודי (ט) (כג) אין מברכין עליו. ובמוצאי יום הכפורים (י) (כד) אין מברכין על גר שהדליק ישראלי מאינו יהודי (ועני לקמן סימן תרכד ענין ה):

באר היטב

(ה) שבת. ואפלו בדיעבד לא יצא, מ"א: (ו) לתנה ולחולה. אם אין בהם סכנה, דוקא ע"י א"י, ואם יש בו סכנה, אפלו ע"י ישראל. [וכס' אליה רבה פסק, דאם אין בו סכנה, אף שהדלק ע"י א"י, אסור, ע"ש שהביא ראיה לזה, וכן משמע מלבוש; ואם הדליק א"י ממדינה שלו לתנה או לחולה מברכין עליו. דלא גזרו אלא כשהוא במו"ש בנ"א, וכ"מ בתוספות ברכות, דלא כשו"ת מ"ע:] (י) של עבודה גלולים. דוקא כשהשליכת קשורה בנקלה של עבודת גלולים, אבל אם ישראלי הדליק גר מנר של עבודת גלולים שרי, דשליכת אין בו מקום, י"ש סוף ביצה, דע' יו"ד רס"י קמ"ב: (ט) מברכין. דעל תוספת דהתנא הוא מברך: (ט) אין מברכין. במקרא פרקין אי אתוספת דהתנא קא מברך. א"ה א"י מא"י נמי, ומשני אין ה"נ, אלא גזירה משום א"י ראשון ועמוד ראשון,

באר הלכה

הסימן מה שנכתב בזה: * אין מברכין על הגר שלא שבת וכו'. עני במשנה ברורה דאפלו בדיעבד לא יצא, והוא מהמגן אברהם. וכתב בתרשיבי רבי עקיבא איגר דצריך לחזור ולברך 'מורא פרי הגפן', כיון דברכת 'מאורי האש' שבגזר לא יצא, ממילא תרי הפסק בין 'מורא פרי הגפן' (80)

כיון שאסור לו להדליק בשבילם, מקרי שלא שבת ממלאכת עברה; אבל כשיש בהם סכנה, אפלו עלידי ישראלי, וכלשון עלידי אינו יהודי. ואין חילוק בין אם הדליק להחולה ממדינת ישראל או ממדינה של עצמו, כיון שהוא לצורך ישראל ובהתנא הדלק: (יז) אם הדליק אינו יהודי. הנו (טו) אפלו לצורך עצמו: (יח) בשבת. ואפלו אם אין אנו יודעין, תלינן שפסקא הדליקו בשבת [ב"ח, (טו) וכן מוכר בגמרא]: (יט) של עבודה גלולים. ואפלו (יז) אם לא הדלק רק במוצאי שבת, דהשעם, משום שהדלק לכבוד עבודת גלולים (יח) ואסור לתנות ממנו. ודוקא כשהשליכת קשורה בנר או בנקלה של עבודת גלולים, דכיון שהנקלה יש בו ממש והשליכת קשורה בו, תל האסור גם על השליכתה, ולכן אין לברך עליה, אבל אם ישראלי הדליק גר מנר של עבודת גלולים, שרי לברך עליה, דכונה אין כאן ממשו של אסור רק השליכת לחוד, והשליכת אין בו ממש [מ"א בשם רש"י]. ועני בפרי מגדים שמעמד, דמכל מקום לכתחלה אסור לישראל להדליק גר מנר של עבודת גלולים, אלא דאם הדליק רשאי לברך עליה, עני שם: ו' (כ) שהדליק במוצאי שבת מישאאל. וקא משמע לן בזה, אי דאין מברכין על אור שהדליק האיני יהודי מאינו יהודי אחר אף במוצאי שבת דהדלק בהתר, ובדלקמה, (יט) התם משום דגזרינן אטו אינו יהודי ראשון שהוא הדליקו בשבת, שלא יבוא לברך על אורו, אבל תא לא שיע' זה ולכן מותר. (כ) ומכרי שלא הדליק האיני יהודי הגר במסבת אינסי יהודים אחרים, דאי לאו הכי אמרינן: סתם מסבת עובדי גלולים לעבודת גלולים, ואסור לברך על הגר, ובדלעיל בסימן רנ" סעיף ב לענין בשמים: (כא) או ישראלי מאינו יהודי. הנו, אפלו אם האיני יהודי הדליק הגר שלו (כא) בשבת אפלו הכי שרי, דהא עלי די הדלקת הישראלי נתוסף אור של התר על מקצת האור שיש בו מן האור הראשון, ועל התוספת של התר הוא מברך: (כב) אבל אינו יהודי שהדליק וכו'. ולא אמרינן בזה דאוספת אור של התר שהדליק אינו יהודי זה במוצאי שבת הוא מברך, דגזרו אטו אינו יהודי ראשון. ואף דגם על הגר של האיני יהודי הראשון הנה אפשר מן הדין לברך עליו, דהא נתוסף במוצאי שבת עליו אור של התר [דמשכנ' האש להיות נתוסף עליו תמיד אור חדש], גזרו חכמים אטו עמוד ראשון (81). דהינו שביבא לברך סמוך להשקה מיד בעוד שלא נתוסף התר [גמרא]. וכתב המגן אברהם, (כג) בדיעבד יצא בזה ואין צריך לחזור ולברך, כיון דאינו אלא משום גזרה, וכן כתבו (כג) שארי אחרונים: (כג) אין מברכין עליו. אם הוציא האיני יהודי אש מעצים ואבנים במוצאי שבת, מותר לברך 'מורא פרי הגפן' האש' על אותו האש, ולא שני למגורו קא, אבל אם הדליק האיני יהודי גר מזה האש יש לצדד להתמיר, דאמי למחלה גר בנר שהדלק בנר שלא שבת [א"ר ודו"ה, דלא כר"מ ע: (כד) אין מברכין על גר וכו'. מפני שאורו של אינו יהודי נעשה בו מלאכה, שהדלק ביום הכפורים.

שער הציון

(יג) מגן אברהם, ועני בפרי מגדים שכן כתב הרשב"א, והוא הדין בכל הגז דמיתותיו. עני שם מה שכתב בזה: (יג) בן מוכה מהמקרא נ"ג, הנה מתקן חזי לברך ונראה תיגון וכו': (ד) מגן אברהם וכו' בסעיף קטן ה. ועני באלה נכה שחולק וסבירא לה דאף עלידי אינו יהודי אין מברכין באין בו סכנה (82), ותוספת שבת ותייבאם מסבימים עם הש"י ומגן אברהם, כיון דלקחלה מותר לצוות לאינו יהודי בזה, עני שם. ומה שכתבנו [צ"ל חלוק' וכו'], הוא כפי מה שמסר האלה נכה דלא בהמגן אברהם בשם הר"מ (83), וגם הפאמר מרדכי ומהר"ם חיים מסבימים עם האלה נכה: (טו) כל הפוסקים: (טז) מהקאמר שם: מאי איקא תיגון אפלו גדול נמי (84), משמע דאי הוי קטני גדול הוי נתיבא, וכלא לפי תולקא דעמק לא מניי הגמרא בסמוך להשקה, ואפלו הכי אם בדרק ונמצא אינו יהודי. אסור, ולא אמרינן שקא הדליק עכשו: (יז) ט"ז וכל הפוסקים: (יח) פרוש המשניות לכתובים: (יט) גמרא: (כ) בתייבא וט"ז ושאר פוסקים: (כא) גמרא. ובזה חסימו האחרונים שפטר אפלו אם האיני יהודי הדליק הגר שלו במסכה, כיון דאין מברך על גר כי אם על גר של ישראל, והשליכת שהדלק משנו אין בו ממש, ובדלעיל במשנה ברורה סעיף קטן יט, ועני שם מה שכתבנו בשם הפרי מגדים, והוא הדין תא דלקחלה אסור להדליק מנר של מסבת אינסי יהודים: (כב) הנה בשלחן ערוך הגרי' העמיק דברי המגן אברהם לדינא, ומפרש דלמקרא אברהם אפלו באינו יהודי ראשון, כיון שהוא אחר עמוד ראשון מותר בדיעבד. ועל דבר זה נראה מה שהביא המגן אברהם בסעיף קטן י' בשם הרשב"א דאף בדיעבד לא יצא, הנו תפך סמוך להשקה ממש שניתן ענין עמוד ראשון, אבל הוא דחק, והתוספת שבת מפרש דברי המגן אברהם דקאי רק באינו יהודי שהדליק מאינו יהודי, אבל הגר ראשון שהדלק בשבת אין לחלק בין עמוד ראשון לעמוד שני אפלו לענין דיבד, וכן נראה להקריע למעשה, מאחר שהפרי מגדים מקפץ על עקר דינו של המגן אברהם, עני שם: (כג) האלה נכה ותוספת שבת

[משנ"ב ס"ק]

ועני מה שכן

(13) שם כתב

לאורו, לא

לאחר ההבר

[משנ"ב ס"ק]

הינו שהדלק

(14) ואור ז

אויערברך (מ)

ממלאכת עו

כנר שלא

שנעשה בו

בנר שהדלי

אדם כלל, ג

קפידת הו

יתייגע הא

להסתפק א

בשמו לעיל

ואור שהו

אויערברך (נ)

שכיון שהח

שאסור לעו

[משנ"ב ס"ק]

דאף שלא

עלידי ושר

(15) ואף אב

החולה וכו

אויערברך

ממלאכת

מכיון שאי

שההולקח

[שעה"צ ס"ק]

דאף עלידי

בשם הרמ"ע

(16) ובטעם

להדליק א

עבור עצמ

בנר שלא

ס"ק י' וד

לכתחילה

כנר שהדל

אם בכוננו

ממלאכת

(17) ובטעם

ממדינה ז

עליו משו